
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
www.kmu.edu.tr
Temel Eğitim
III. Uluslararası
Temel Eğitim Kongresi
UTEK-2024
TAM METİN KİTABI
FULL TEXT BOOK
Kongre Tarihi:
17-19 Ekim 2024
www.eğitenkitap.com
Katkılarıyla

DESTEKLEYEN KURULUŞLAR

TÜBİTAK

eğiten kitap

DURU BULGUR

New Karaman Hotel & Convention Center

YHM

PEGEM AKADEMİ

Hedef CS

ENGLISH TIME

Karaman Yaşam Paylaşım Anaokulları 1981

GOLDA

Bifa

İlterland

3. Uluslararası Temel Eğitim Kongresi

17-19 Ekim 2024

TAM METİN KİTABI - FULL TEXT BOOK

Editörler:

Doç. Dr. Elif YILMAZ İLTER - Doç. Dr. Nihal YILDIZ

ISBN
978-625-5974-16-7

© Copyright 2024, Eğiten Kitap Yayıncılık Org. Tic. Ltd. Şti.
Bu kitabın basım, yayın, satış hakları Eğiten Kitap Yayın Organizasyon Ltd. Şti.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri fotokopi yoluyla, mekanik, elektronik, manyetik ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bölümlerin içeriğinden ve görsellerinden bölüm yazarları sorumludur.

Genel Yayın Koordinatörü, Özgür DOĞAN
Genel Yayın Yönetmeni, Aydın TEKİN
Grafik Tasarım, Eğiten Kitap Grafik Birimi
Baskı, Eğiten Matbaacılık
Ankara, 2024
Yayınevi Sertifika No, 47083
Matbaa Sertifika No, 47083

Eğiten Kitap
Zübeyde Hn. Mah. Süzgün Sokak No: 7 İskitler- Altındağ • Ankara
T: 0312 433 08 93 (pbx) • F: 0312 433 07 92
www.egitenkitap.com • egitenkitap@gmail.com

3. Uluslararası Temel Eğitim Kongresi

17-19 Ekim 2024

Tam Metin Kitabı

Full Text Book

Kongre Onursal Başkanı
Prof. Dr. Mehmet GAVGALI
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Rektörü

Kongre Başkanı
Prof. Dr. Cihat ABDİOĞLU
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı

Düzenleme Kurulu Başkanları
Doç. Dr. Nihal YILDIZ
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Doç. Dr. Elif YILMAZ İLTER
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Düzenleme Kurulu Üyeleri
Prof. Dr. Ali MEYDAN - Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Gizem SAYGILI - Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Doç. Dr. Alper Yusuf KÖROĞLU - Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Doç. Dr. Aylin YAZICIOĞLU - Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Doç. Dr. Gülçin GÜVEN - Marmara Üniversitesi
Dr. Deniz GÖRGÜLÜ - Milli Eğitim Bakanlığı
Dr. Gizem TABARU ÖRNEK - Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Dr. Hüseyin KOÇ- Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Dr. Mustafa SARIBAŞ - Milli Eğitim Bakanlığı
Dr. Özlem YILMAZ DEMİREL - Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Dr. Ülkü ÇOBAN SURAL - Gazi Üniversitesi
Öğr. Gör. Hasan Uğur SERDAROĞLU - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Arş. Gör. Seher ESEN - Selçuk Üniversitesi
Arş. Gör. Tunahan KARAARSLAN - İstanbul Esenyurt Üniversitesi
Araştırmacı Canan GÜCÜŞ - Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Araştırmacı İsmail KILINÇ - Milli Eğitim Bakanlığı
Araştırmacı Taha GEMİCİ - Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Kongre Sekreteryası
Dr. Deniz GÖRGÜLÜ
Dr. Ülkü ÇOBAN SURAL - Gazi Üniversitesi
Öğr. Gör. Hasan Uğur SERDAROĞLU
Arş. Gör. Seher ESEN
Arş. Gör. Tunahan KARAARSLAN
Araştırmacı Taha GEMİCİ

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Ali Rıza ERDEM (PAMUKKALE UNIVERSITY)
Prof. Dr. Asiye İVRENDI (PAMUKKALE UNIVERSITY)
Prof. Dr. Ayfer ŞAHİN (KIRSEHIR AHI EVRAN UNIVERSITY)
Prof. Dr. Ayşe MENTIS TAS (NECMETTIN ERBAKAN UNIVERSITY)
Prof. Dr. Bahattin AYDINLI (KASTAMONU UNIVERSITY)
Prof. Dr. Barış ÇAYCI (NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY)
Prof. Dr. Berrin AKMAN (HACETTEPE UNIVERSITY)
Prof. Dr. Birsen GÜZEL (MARMARA UNIVERSITY)
Prof. Dr. Bülent GÜVEN (CANAKKALE ONSEKIZ MART UNIVERSITY)
Prof. Dr. Burcu SEZGINSOY SEKER (BALIKESIR UNIVERSITY)
Prof. Dr. Çavuş ŞAHIN (ÇANAKKALE ONSEKIZ MART UNIVERSITY)
Prof. Dr. Cihat YAŞAROĞLU (INONU UNIVERSITY)
Prof. Dr. Derya ARSLAN ÖZER (BURDUR MEHMET AKIF UNIVERSITY)
Prof. Dr. Durmuş KILIÇ (ATATURK UNIVERSITY)
Prof. Dr. Duygu Saniye OZTURK (BOLU ABANT IZZET BAYSAL UNIVERSITY)
Prof. Dr. Emel ARSLAN (NECMETTIN ERBAKAN UNIVERSİTY)
Prof. Dr. Emre ÜNAL (NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY)
Prof. Dr. Erdal TAŞLIDERE (MEHMET AKIF ERSOY UNIVERSITY)
Prof. Dr. Eser ÜLTAY (GİRESUN UNIVERSITY)
Prof. Dr. Esin ACAR (AYDIN ADNAN MENDERES UNIVERSITY)
Prof. Dr. Eyüp AKMAN (KASTAMONU UNIVERSITY)
Prof. Dr. Fatma AĞGÜL YALÇIN (AGRI IBRAHIM CECEN UNIVERSITY)
Prof. Dr. Filiz YURTAL (CUKUROVA UNIVERSITY)
Prof. Dr. Gönül GÜNEŞ (TRABZON UNIVERSITY)
Prof. Dr. Gönül SAKIZ (MARMARA UNIVERSITY)
Prof. Dr. Hayati AKYOL (GAZI UNIVERSITY)
Prof. Dr. Hüseyin KÖKSAL (GAZİ UNIVERSITY)
Prof. Dr. Hüseyin KOTAMAN (HARRAN UNIVERSITY)
Prof. Dr. İsa KORKMAZ (NECMETTIN ERBAKAN UNIVERSITY)
Prof. Dr. Kaya YILDIZ (BOLU ABANT IZZET BAYSAL UNIVERSITY)
Prof. Dr. Lütfi ÜREDİ (MERSIN UNIVERSITY)
Prof. Dr. Mehmet Akif ÖZERBAŞ (GAZI UNIVERSITY)
Prof. Dr. Mehmet Akif SÖZER (GAZI UNIVERSITY)
Prof. Dr. Muhammet BAŞTUĞ (İSTANBUL CERRAHPAŞA UNIVERSITY)
Prof. Dr. Mehmet INAN (MARMARA UNIVERSITY)
Prof. Dr. Mehmet KATRANCI (KIRIKKALE UNIVERSITY)
Prof. Dr. Mesude ATAY (BASKENT UNIVERSITY)
Prof. Dr. Mustafa CİN (GİRESUN UNIVERSITY)
Prof. Dr. Naciye AKSOY (GAZI UNIVERSITY)
Prof. Dr. Nalan KURU (BURSA ULUDAG UNIVERSITY)
Prof. Dr. Neşe IŞIK TERTEMIZ (GAZI UNIVERSITY)
Prof. Dr. Nihat ŞİRECİ (ADIYAMAN UNIVERSITY)
Prof. Dr. Nil DUBAN (AFYON KOCATEPE UNIVERSITY)
Prof. Dr. Nilüfer DARICA (HASAN KALYONCU UNIVERSITY)
Prof. Dr. Niyazi CAN (KILIS 7 ARALIK UNIVERSITY)
Prof. Dr. Ömer YILAR (ATATURK UNIVERSITY)
Prof. Dr. Özgül POLAT (MARMARA UNIVERSITY)
Prof. Dr. Özlem DOGAN TEMUR (KUTAHYA DUMLUPINAR UNIVERSITY)
Prof. Dr. Perihan ÜNÜVAR (BURDUR MEHMET AKIF ERSOY UNIVERSITY)

Prof. Dr. Ramazan SEVER (HARRAN UNIVERSITY)
Prof. Dr. Refika OLGAN (MIDDLE EAST TECHNICAL UNIVERSITY)
Prof. Dr. Ruhan KARADAG (SELCUK UNIVERSITY)
Prof. Dr. Rüyam KÜÇÜKSÜLEYMANOĞLU (ULUDAĞ UNIVERSITY)
Prof. Dr. Sabri SIDEKLI (MUGLA UNIVERSITY)
Prof. Dr. Salih CEYLAN (BURDUR MEHMET AKIF ERSOY UNIVERSITY)
Prof. Dr. Selma YEL (GAZİ UNIVERSITY)
Prof. Dr. Serdal SEVEN (İSTANBUL CERRAHPAŞA UNIVERSITY)
Prof. Dr. Sezai KOÇYIĞIT (AYDIN ADNAN MENDERES UNIVERSITY)
Prof. Dr. Sibel Çiğdem GÜNEYSU (BAŞKENT UNIVERSITY)
Prof. Dr. Sibel GÜVEN (ÇANAKKALE ONSEKİZ MART UNIVERSİTY)
Prof. Dr. Sinan OLKUN (ANKARA UNIVERSITY)
Prof. Dr. Songül TÜMKAYA (ÇUKUROVA UNIVERSITY)
Prof. Dr. Taner ALTUN (TRABZON UNIVERSITY)
Prof. Dr. Turan TEMUR (ANADOLU UNIVERSITY)
Prof. Dr. Yalçın BAY (ANADOLU UNIVERSITY)
Prof. Dr. Yasemin AYDOĞAN (GAZI UNIVERSITY)
Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS (HASAN KALYONCU UNIVERSITY)
Prof. Dr. Yeşim FAZLIOĞLU (TRAKYA UNIVERSITY)
Prof. Dr. Yeşim YENER (BOLU ABANT IZZET BAYSAL UNIVERSITY)
Prof. Dr. Yunus GUNINDI (AKSARAY UNIVERSITY)
Prof. Dr. Zeliha YAZICI (AKDENIZ UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Ahmet CAKIROGLU (AKSARAY UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Ali Yiğit KUTLUCA (İSTANBUL AYDIN UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Alper KASKAYA (ERZINCAN BINALI YILDIRIM UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Asude BALABAN DAĞAL (MARMARA UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Aylin SOP (BURDUR MEHMET AKIF ERSOY UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Ayse OZTURK SAMUR (AYDIN ADNAN MENDERES UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Aysun Nüket ELÇİ (DOKUZ EYLUL UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Azize UMMANEL (LEFKE EUROPEAN UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Banu AKTURKOGLU (HACETTEPE UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Başak KASA AYTEN (INONU UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Behsat SAVAŞ (DOKUZ EYLÜL UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Bengü TURKOGLU (NECMETTIN ERBAKAN UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Berrin GENC (TED UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Bilal YORULMAZ (MARMARA UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Binnur YILDIRIM HACIİBRAHİMOĞLU (GİRESUN UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Bülent ÖZDEN (MARMARA UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Burcu GEZER ŞEN (FIRAT UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Burcu ÖZDEMİR BECEREN (CANAKKALE ONSEKIZ MART UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Cansu TUTUKUN (BAYBURT UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Cüneyt AKAR (USAK UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Duriye Esra ANGIN (AYDIN ADNAN MENDERES UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Elif OZTURK (GIRESUN UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Elvan ŞAHIN ZETEROGLU (ULUDAG UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Emrullah AKCAN (GAZIANTEP UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Esra DEMİR ÖZTÜRK (MUS ALPARSLAN UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Fatih Mehmet CİGERCİ (HARRAN UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Fatma KÖPRÜLÜ (YAKINDOGU UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Gonca ULUDAĞ (GİRESUN UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Gökçe KARAMAN BENLİ (ANKARA UNIVERSITY)

Assoc. Prof. Dr. Gökhan UYANIK (KASTAMONU UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Gönül ONUR SEZER (ULUDAG UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Görkem AVCI (BARTIN UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Güntay TAŞÇI (ERZINCAN BINALI YILDIRIM UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Hanife ESEN AYGUN (CANAKKALE ONSEKIZ MART UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Hasan BAKIRCI (VAN YUZUNCU YIL UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Hüseyin POLAT (ADIYAMAN UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. İlyas YAZAR (DOKUZ EYLUL UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Işıner SEVER (HAKKARI UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. İsmail SARIKAYA (BAYBURT UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Kazım BİBER (BALIKESIR UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. M. Hanifi ERCOŞKUN (ATATURK UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. M. Onur KAN (HATAY MUSTAFA KEMAL UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Mefharet VEZİROĞLU ÇELİK (ISTANBUL MEDIPOL UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Mehmet Koray SERİN (KASTAMONU UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Mehmet Nur TUĞLUK (YILDIZ TEKNIK UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Meltem DURAN (GIRESUN UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Meral TANER DERMAN (ULUDAG UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Metin ELKATMIŞ (KIRIKKALE UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Miray ÖZÖZEN DANACI (IZMIR DEMOKRASI UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Muammer BAHSI (FIRAT UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Müge YURTSEVER KILIÇGÜN (ERZINCAN BINALI YILDIRIM UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Muhammet ÖZDEMİR (ZONGULDAK BULENT ECEVIT UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Mustafa KOCAARSLAN (BARTIN UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Mustafa UĞRAŞ (FIRAT UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Nermin ÖZCAN ÖZER (MARMARA UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Nilüfer ATMAN USLU (DOKUZ EYLUL UNIVERSIT)
Assoc. Prof. Dr. Nuran TUNCER (TOKAT GAZIOSMANPASA UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Nurcan ŞENER (MARMARA UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Omer Faruk TAVSANLI (ISTANBUL AYDIN UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Ömür SADIOGLU (ULUDAG UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Özkan ÇELİK (MUGLA SITKI KOCMAN UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Pelin AKSÜT ARSLAN (BOLU ABANT IZZET BAYSAL UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Pınar BAGCELI KAHRAMAN (ULUDAG UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Ramazan SAK (VAN YUZUNCU YIL UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Samet ATA (AGRI IBRAHIM CECEN UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Sayim AKTAY (MUGLA SITKI KOCMAN UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Sedat TURGUT (BARTIN UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Seher YARAR KAPTAN (RECEP TAYYIP ERDOGAN UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Selçuk SIMSEK (PAMUKKALE UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Serhat GÜNDOĞDU (NEVSEHIR HACI BEKTAS VELI UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Serkan DÜZGÜN (GAZI UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Servet KARDEŞ (VAN YUZUNCU YIL UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Sevcan YAGAN (İSTANBUL KÜLTÜR UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Sevim GÜVEN (TOKAT GAZIOSMANPASA UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Sibel YAZICI (AFYON KOCATEPE UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Sinan KOÇYİĞİT (ATATURK UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Şükran UCUS GULDALI (KIRSEHIR AHI EVRAN UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Süleyman Erkam SULAK (ORDU UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Sümeyra DOGAN COSKUN (ESKISEHIR OSMANGAZI UNIVERSITY)

İÇİNDEKİLER

İçindekiler

OKULÖNCESİ EĞİTİMİNDE STEM ÇALIŞMALARINDA KULLANILAN YENİLİKÇİ TEKNOLOJİLER 12

OKULÖNCESİNDE YENİLİKÇİ MATEMATİK EĞİTİM PROGRAMLARI MATHAZONE, GEMS, DONGURİ: BİR DERLEME ÇALIŞMASI 21

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ SU'YA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI 30

DOĞAL AFET FARKINDALIĞINDA MİNİK BİLİM ELÇİLERİ YETİŞİYOR: MUŞ İLİ ÖRNEĞİ39

ÇOCUK GELİŞİMİ ÖN LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN SINIF İÇİ FEN ETKİNLİKLERİ SIRASINDAKİ SORULARININ YAPISAL TÜRLERİ 53

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÖĞRETMENLERİNİN ARTTIRILMIŞ GERÇEKLİK DESTEKLİ RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ 64

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE MATEMATİK ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNÜN BELİRLENMESİNDE NÖRO-PSİKOLOJİK TESTLERİN KULLANILMASI 77

YETENEK YÖNETİMİNE İLİŞKİN ÖZEL OKUL YÖNETİCİLERİNİN VE ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ 91

ÖĞRETMEN ÖZ YETERLİK İNANCININ MESLEKİ DOYUM VE MESLEĞE BAĞLILIK İLİŞKİSİNDE ARACILIK ETKİSİ 110

ARAZİ ÇALIŞMALARININ ÖĞRETMEN ADAYLARININ DENEYİMLERİNE YANSIMALARI 123

ÇOCUK KİTAPLARININ EBEVEYN-ÖĞRETMEN VE ÇOCUĞA ETKİSİNİN İNCELENMESİ 135

OYUN VE DRAMANIN OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOÇUKLARIN SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM DÜZEYLERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ 149

ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLERE GALOŞ YAPMA BECERİSİNDE SABİT BEKLEME SÜRELİ ÖĞRETİMİN ETKİLİLİĞİ 157

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARI: ÖĞRETMENLERİN UYGULAMALARI VE KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR 174

İLKÖĞRETİM YÖNETİCİLERİNİN ÇOKKÜLTÜRLÜ EĞİTİM ORTAMLARINDA FARKLILIKLARI YÖNETMEYE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ 189

BELÇİKA EĞİTİM SİSTEMİNDE ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİ POLİTİKALARININ İNCELENMESİ 207

YÖNETİCİLERİN PERSPEKTİFİNDEN ÖZEL EĞİTİM OKULLARINDA YAŞANAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ 219

YENİLENMİŞ ORTAÖĞRETİM BİYOLOJİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA 'EKOLOJİ TEMASI'NIN DEĞERLENDİRİLMESİ 234

DİJİTAL TAYFA ÇİZGİ FİLMİNİN TEKNOLOJİ KULLANIMI AÇISINDAN İNCELENMESİ 247

2018 SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMININ YENİLİKÇİ VE ÇAĞDAŞ YAKLAŞIMLAR AÇISINDAN İNCELENMESİ 256

RESİM İŞ ÖĞRETMEN ADAYLARININ DEĞER KAVRAMINA İLİŞKİN METAFOR ALGILARININ İNCELENMESİ 274

TÜRK KÜLTÜRÜNÜN AKTARIMINDA ÇİZGİ DİZİLERİN ROLÜNE İLİŞKİN BİR İNCELENME: NİLOYA ÇİZGİ DİZİSİ.....288

DÖNÜŞTÜRMEK GÜZELDİR, DÖNÜŞTÜREN ÖZELDİR 307

2013-2023 ERKEN ÇOCUKLUKTA YARATICILIK ÇALIŞMALARI: TÜRKİYE.....318

2018 VE 2024 HAYAT BİLGİSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ YAPAY ZEKÂ VE BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ.....343

BABA-ÇOCUK ETKİLEŞİM DİNAMİKLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİN İNCELENMESİ...355

TÜRKİYEDE İLKÖĞRETİM KADEMESİNDE İNGİLİZCE ÖĞRETİMİNDE YAŞANAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ 382

ANNELERİN ÇOCUKLARIYLA İLETİŞİMİNİN YORDAYICI OLARAK PSİKOLOJİK İYİ OLMA DURUMU.....393

ÖĞRETMEN ÖZ YETERLİK İNANCININ MESLEKİ DOYUM VE MESLEĞE BAĞLILIK İLİŞKİSİNDE ARACILIK ETKİSİ

Bünyamin İSPİR

Doktora Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, bunyamin.ispir14@ogr.atauni.edu.tr, 0000-0002-0428-8887

Elif AKAN

Doktora Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, elif.akan15@ogr.atauni.edu.tr, 0000-0001-9472-922X

Adnan DELEN

Doktora Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, adnan.delen21@ogr.atauni.edu.tr, 0000-0001-9036-1501

Muhammet Hanifi ERCOŞKUN

Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, ercoskun@atauni.edu.tr, 0000-0001-9932-3659

Özet

Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin mesleki doyumları ile mesleğe bağlılıkları arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkide öz yeterlik inancının aracılık etkisini incelemektir. Araştırmada yöntem olarak ilişkisel tarama modeli tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu, Türkiye'deki çeşitli okullarda görev yapan 261 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak mesleki doyum, mesleğe bağlılık ve öğretmen öz yeterlik inancı ölçekleri kullanılmıştır. Veriler korelasyon, regresyon ve yapısal eşitlik modeli ile analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında öncelikle değişkenler arasındaki ilişkiler saptanmıştır. Bu doğrultuda öğretmenlerin mesleki doyumları ile mesleğe olan bağlılıkları arasında yüksek düzeyde; öz yeterlik inançlarıyla ile mesleki doyumları ve bağlılıkları arasında orta düzeyde ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Diğer taraftan yapılan aracılık analizi sonucunda mesleki doyum ile bağlılık arasındaki tahmin edilen etki değerinin, öz yeterlik değişkeninin modele girmesiyle keskin bir şekilde düştüğü görülmüştür. Dolayısıyla öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının mesleki doyumları ile bağlılıkları arasındaki ilişkiye aracılık ettiği sonucuna varılmıştır. Ancak bu araştırmada, örneklemin büyük çoğunluğunu devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin oluşturması, çalışmanın temel sınırlılıklarından biridir. Bu nedenle, gelecekteki araştırmalarda devlet ve özel okullarda çalışan öğretmen sayısı dengelenerek karşılaştırmalı analizler yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki doyum, Mesleğe bağlılık, Öz yeterlik inancı, Aracılık, Yapısal eşitlik modeli

MEDIATING EFFECT OF TEACHER SELF-EFFICACY BELIEF ON THE RELATIONSHIP BETWEEN PROFESSIONAL SATISFACTION AND PROFESSIONAL COMMITMENT

Abstract

This study aims to examine the relationship between teachers' professional satisfaction and commitment and the mediating role of self-efficacy beliefs in this relationship. The relational survey model was chosen as the research method. The study group consists of 261 teachers working in various schools in Turkey. Professional satisfaction, professional commitment, and teacher self-efficacy belief scales were used as data collection tools. The data were analyzed using correlation, regression, and structural equation modeling. Within the study's scope, the relationships between the variables were identified. Accordingly, a high-level relationship was found between teachers' professional satisfaction and commitment, while moderate-level relationships were observed between self-efficacy beliefs, professional satisfaction, and professional commitment. Furthermore, the mediation analysis revealed that the estimated effect value between professional satisfaction and commitment significantly decreased when the model included the self-efficacy variable. Therefore, it was concluded that teachers' self-efficacy beliefs mediate the relationship between their professional satisfaction and professional commitment. However, a basic limitation of this study is that the majority of the sample consists of teachers working in public schools. For this reason, future research could balance the number of teachers working in public and private schools to allow for comparative analyses.

Keywords: Professional satisfaction, Professional commitment, Self-efficacy belief, Mediation, Structural equation modeling

1. GİRİŞ

Öğrencinin merkeze alındığı günümüz eğitim sisteminde öğrenme sürecinin etkili ve verimli olabilmesi için öğretmenlerin büyük rol üstlenmeleri gerektiği söylenebilir. Dolayısıyla öğretmenlerin mesleki öz yeterlikleri, bilgi ve becerilerinin yanı sıra mesleki doyumları ve mesleğe bağlılıkları gibi duygusal özelliklerinin önemli bir etken olduğu düşünülebilir. Mesleki öz yeterlik, mesleğe başlamadan önce alınan eğitim, mesleğe başladıktan sonra kazanılan deneyim ve hizmet içi eğitimlerin birikimi olarak ifade edilebilir. Mesleki doyum ise kişinin mesleki gerekliliklerini yerine getirirken deneyiminden almış olduğu zevk ve hissettiği duygular olarak tanımlanabilir (Locke, 1976). Başka bir ifadeyle mesleki doyum, kişinin mesleğine ve çalıştığı kuruma yönelik davranışlarının bütünü olarak açıklanabilir (Porter vd., 1975). Dolayısıyla mesleki doyuma sahip bir kişinin mesleğine bağlı olduğu iddia edilebilir (Çetin, 2006). Öte yandan mesleki bağlılık, 1983 yılında Morrow tarafından geliştirilen beş faktörlü modele dayanmaktadır (Tak & Çiftçioğlu, 2009). Bu modelde mesleki bağlılık; bireyin mesleğinin gerekliliklerini yerine getirmede ilgi ve çaba göstermesi, mesleğini sürdürmede

istekli olması, mesleğin hedef ve değerlerine hassasiyet göstermesi olarak nitelendirilmektedir (Aranya & Ferris, 1984).

Yapılan tanımlardan hareketle öğretmenlerin mesleki öz yeterlik inançları, mesleki doyumları ve mesleğe olan bağlılıklarının ortak noktalara sahip olduğu ve bu kavramların birbirleriyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Nitekim öğretmenlerin mesleki öz yeterliklerinin eğitim sürecini etkileyen önemli bir içsel faktör olduğu ve olumlu bir öz yeterlik inancının öğretmenlerin mesleğe olan bağlılıklarını artırabileceği söylenmiştir (Akkuş, 2013; Bümen & Özaydın, 2013; İspir & Yıldız, 2023; Woolfolk vd., 1990;). Ayrıca öğretmenlerin mesleki öz yeterliklerinin düşük olması, mesleğe olan bağlılıklarını olumsuz etkilemektedir (Fauziah vd., 2021; Mugo & Guyo, 2018; Wettstein vd., 2021). Bununla birlikte yapılan bazı çalışmalarda mesleki öz yeterlik açısından önem taşıyan mesleki deneyimin, mesleki bağlılık ile pozitif yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Baysal & Paksoy, 1999; Luthans vd., 1987). Benzer şekilde öz yeterlik inancı yüksek olan öğretmenlerin mesleki bağlılıklarının yüksek olduğu görülmüştür (Ashton, 1984; Coladarci, 1992; Kiremit, 2006; Mokhtar vd., 2023; Sapancı, 2010; Yurtseven & Dulay, 2022). Diğer taraftan mesleki doyum ile mesleki bağlılık arasında da pozitif bir ilişkinin varlığından söz edilmiştir (Balay, 2000; Meyer, 1993).

Sonuç olarak öğretmenlerin öz yeterlik algıları, mesleki doyumları ve mesleki bağlılıklarının birbiriyle ilişkili olabileceği ve bu değişkenlerin birbirini etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, öğretmenlerin mesleki doyumları ile mesleğe olan bağlılıkları arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkide öz yeterlilik inancının aracılık etkisini incelemektir. Kurulan modelde çalışmanın bağımsız değişkeni öğretmenlerin mesleki doyumu, bağımlı değişkeni mesleğe bağlılıkları ve aracı değişkeni ise öz yeterlik inançları olarak belirlenmiştir. Belirtilen modele ilişkin aşağıdaki hipotezler test edilmiştir:

H1: Öğretmenlerin mesleki doyumları ile mesleğe bağlılıkları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2: Öğretmenlerin mesleki doyumları ile öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H3: Öğretmenlerin öz yeterlik inançları ile mesleğe bağlılıkları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H4: Öğretmen öz yeterlik inancının mesleki doyum ile mesleğe bağlılık arasındaki ilişkide aracılık etkisi vardır.

2. YÖNTEM

Çalışmada, ele alınan değişkenler arasındaki ilişkilerin saptanması ve bağımlı ile bağımsız değişken arasındaki ilişkide aracı değişkenin rolünün belirlenmesi amacıyla ilişkisel

tarama modeli tercih edilmiştir. İlişkisel tarama, en az iki değişkenin ilişkili olma düzeyini ortaya koymanın yanı sıra bu değişkenler arasındaki ilişkiyi aracı bir değişkenle açıklamak için kullanılabilir (Fraenkel vd., 2012; McMillan & Schucamher, 2010).

Çalışmanın örneklemini Türkiye'de farklı bölgelerde ve çeşitli kademe ile branşlarda öğretmenlik yapan 261 katılımcı oluşturmaktadır. Örneklem verilerine göre, kadın öğretmenlerin (n=161; %61.7) erkek öğretmenlere (n=100; %38.3) nazaran daha fazla olduğu ifade edilebilir. Ayrıca öğretmenlerin daha çok 26-30 yaş aralığında olduğu (n=91; %34.9), buna karşın en az öğretmenin 56-60 yaş (n=5; %1.9) grubunda bulunduğu belirtilebilir. Yaş verilerine paralel olarak öğretmenlerin genellikle 1-5 yıl mesleki kıdeme (n=115; %44.1) sahip oldukları söylenebilir. Lisans, yüksek lisans ve doktora mezunu olan katılımcıların sayısı sırasıyla 224 (%85.8), 33 (%12.6) ve 2'dir (%0.8). Ancak 2 öğretmenin (%0.8) belirtilen eğitim kademelerinden mezun olmamalarına rağmen görevlerini sürdürmeleri dikkat çekicidir. Bunun yanı sıra sözleşmeli (n=32; %12.3) ve ücretli (n=31; %11.9) öğretmenlerin sayısı birbirine yakındır. Bunların aksine kadrolu öğretmenler (n=198; %75.9), katılımcıların neredeyse dörtte üçünü oluşturmaktadır. İlgili öğretmenlerin tamamına yakını devlet okullarında (n=244; %93.5) çalışmaktadır.

Veriler öğretmen öz yeterlik inancı (Çolak vd., 2017), öğretmenlik mesleğine bağlılık (Kozikoğlu, 2016) ve mesleki doyum (Kuzgun vd., 1999) ölçekleriyle toplanmıştır. Öz yeterlik inancı ölçeği 27 maddeden ve dört boyuttan (akademik öz yeterlik, mesleki öz yeterlik, sosyal öz yeterlik, entelektüel öz yeterlik) oluşmaktadır. Öğretmenlik mesleğine bağlılık ölçeğinde 20 olumlu madde ve üç faktör (mesleğe bağlılık, öğrencilere adanma, özverili çalışma) bulunmaktadır. Buna benzer olarak mesleki doyum ölçeğinde "niteliklere uygunluk" ve "gelişme isteği" isimli boyutlar altında 20 madde yer almaktadır. Ancak ilgili maddelerin altısı olumsuz olduğundan tersten puanlanmıştır.

Araştırmada ulaşılan tüm verilerin analizlerinde SPSS programı kullanılmıştır. Program ile öncelikle çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanarak verilerin normalliği kontrol edilmiştir. Ardından korelasyon analiziyle öğretmenlerin öz yeterlik, mesleki bağlılık ve doyumu arasındaki doğrudan ilişkiler belirlenmiştir. Bu doğrultuda .00-.30 düşük, .30-.70 orta ve .70-1.00 yüksek korelasyon olarak değerlendirilmiştir (Ratner, 2009). Daha sonra bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkide öz yeterlik inancının aracı rolünü belirlemek için regresyon analizi yapılmış ve SPSS Process eklentisi aracılığıyla yapısal eşitlik modeli kurulmuştur. Bu kapsamda Hayes'in (2018) öne sürdüğü Model 4 kullanılmıştır. Ayrıca aracılık etkisinin anlamlılığını belirlemek amacıyla 5.000 örneklem düzeyinde ve %95 güven aralığında

Bootstrapping analizi gerçekleştirilmiştir. İlgili analiz sonuçlarının anlamlı olarak kabul edilebilmesi için güven aralığı katsayılarının alt ve üst sınırlarının sıfırı içerip içermediğine bakılmıştır. Bu doğrultuda Preacher ve Hayes (2008), güven aralığı değerlerinin sıfırı içermemesi gerektiğini öne sürmektedir.

3. BULGULAR

Çalışmada, aracılık rolüne ilişkin analizler yapılmadan önce verilerin normalliğine bakılmıştır. Bu kapsamda mesleki doyum (Çarpıklık=-.32; Basıklık=-.34), mesleğe bağlılık (Çarpıklık=-.59; Basıklık=-.22) ve öz yeterlik inancı (Çarpıklık=-.61; Basıklık=-.42) ölçeklerinden elde edilen verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir (Hair vd., 2019, s. 48; Leech vd., 2005, s. 21; Shiel & Cartwright, 2015, s. 28). Veriler normal dağıldığı için değişkenler arasında doğrudan bir ilişki olup olmadığını tespit etmek amacıyla Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Buradan hareketle, öğretmenlerin mesleki doyumları ile mesleğe olan bağlılıkları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde ($r=.70$, $p< .01$) anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca öz yeterlik inancı ile mesleki doyum ($r=.40$, $p< .01$) ve mesleğe bağlılık ($r=.37$, $p< .01$) arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişkiler saptanmıştır. Dolayısıyla aracılık rolüne ilişkin ön koşullar sağlandığı için öğretmenlerin mesleki doyumları, mesleğe bağlılıkları ve öz yeterlik inançları arasındaki dolaylı ilişkiler çoklu regresyon analizi ile incelenmiş ve çalışmada aracılık etkisi değerlendirilmiştir.

Regresyon analizinde belirlenen mesleki doyumun öğretmenlik mesleğine bağlılık üzerindeki etkisi, öğretmen öz yeterlik inancının modele girmesiyle azalmıştır. Diğer bir ifadeyle regresyon analizinde, mesleki doyumun mesleğe bağlılık üzerindeki etkisi .70 olarak belirlenmiştir. Ancak aracı değişkenin analize eklenmesiyle bu etki .65'e düşmüştür. Bu düşüş, aracılık etkisinin varlığına işaret edebilir. İlgili etkinin doğrulanması için Bootstrapping testi kullanılarak 5.000 yeniden örnekleme yöntemiyle aracılık etkisi kontrol edilmiştir. Elde edilen veriler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1

Aracılık İlişkininin Belirlenmesine Yönelik Gerçekleştirilen Bootstrapping İşlemi

Değişkenlere Yönelik Etkiler	Tahmin Edilen Etki Değeri	%95		p
		Alt Sınır Değeri (LLCI)	Üst Sınır Değeri (ULCI)	
Doğrusal Etki				
Doyum → Bağlılık	.62	.53	.71	.00
Doyum → Öz yeterlik	.37	.26	.47	.00
Özyeterlik → Bağlılık	.12	.02	.21	.02
Dolaylı Etki				
Doyum (Öz yeterlik) → Bağlılık	.04	.00	.09	-

Tablo 1, öğretmenlerin mesleki doyumları ile mesleğe bağlılıkları arasındaki tahmin edilen etki değerinin .62 olduğunu göstermektedir. Ancak ilgili modele akademik öz yeterlik değişkeninin girmesiyle tahmin edilen etki değeri keskin bir şekilde düşmüştür. Böylece mesleki öz yeterliğin mesleki doyum ile mesleğe bağlılık arasındaki ilişkide aracılık rolü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ulaşılan dolaylı yol katsayısına ilişkin güven aralıklarının sıfırı içermediği görülmüştür (β=.04, %95 G.A.=.00-.09). Dolayısıyla ilgili aracı modelin anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Çalışma kapsamında öncelikle değişkenler arasındaki ilişkiler saptanmıştır. Bu doğrultuda öğretmenlerin mesleki doyumları ile mesleğe olan bağlılıkları arasında yüksek düzeyde; öğretmenlerin öz yeterlik inançlarıyla ile mesleki doyumları ve bağlılıkları arasında orta düzeyde ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde örgütsel bağlılığın mesleki doyumunun yordayıcısı olduğu (Alıcı & Yalçınkaya, 2019; Çelik & Demir, 2020); mesleki doyumun örgütsel bağlılığa aracılık ettiği tespit edilmiştir (Madenoğlu vd., 2014). Ayrıca iş doyumu ile mesleki bağlılık arasında ilişki olduğunu belirten araştırmalar bulunmaktadır (Akınaltuğ, 2003; Bansal vd., 2004; Buluç, 2009; Demirtaş, 2010; Dertlioğlu, 2016; Güçlü & Zaman, 2011; Kanbay, 2010; Karataş & Güleş, 2010; Kırel, 1999; Kömürcüoğlu, 2003; Lok & Crawford, 2001). Bu araştırmalara benzer olarak mesleki bağlılık ile mesleki doyum arasında orta ve yüksek düzeyde pozitif anlamlı ilişki bulunan araştırmalar

olduğu göze çarpmaktadır (Lee vd., 2000; Urhan, 2014; Ünal & Gül, 2020). Aksine alan yazınında mesleki bağlılık ile mesleki doyum arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını (Güngör-Seyhan, 2015) ve düşük düzeyde pozitif anlamlı bir ilişkinin varlığını belirten araştırmalar yer almaktadır (Ettin, 2021).

Yapılan aracılık analizi sonucunda mesleki doyum ile bağlılık arasındaki tahmin edilen etki değerinin, öz yeterlik değişkeninin modele girmesiyle keskin bir şekilde düştüğü görülmüştür. Dolayısıyla öğretmenlik öz yeterlik inancının öğretmenlerin mesleki doyumları ile bağlılıkları arasındaki ilişkiye aracılık ettiği sonucuna varılmıştır. Benzer şekilde alan yazınında öğretmenlerin öz yeterlik algılarının iş doyumunu anlamlı olarak yordadığını (Buluç, & Demir, 2015) ve bu iki değişken arasında bir ilişki olmadığını belirten (Konan, 2018) araştırmalara rastlanmıştır. Bununla birlikte öğretmen öz yeterlikleri ile iş doyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koyan birçok araştırma olduğu görülmüştür (Caprara vd., 2006; Duffy & Lent, 2009; Gençtürk, 2008; Skaalvik & Skaalvik, 2007; Telef, 2011; Turcan, 2011). Buradan hareketle yüksek yeterliğe sahip öğretmenlerin iş doyumlarının fazla olması beklenen bir durumdur. Ancak öğretmenlerin mesleki doyumu ile bağlılıkları arasında öz yeterliğin aracı rolüne yönelik herhangi bir araştırma bulunamamıştır.

4.1. Sınırlılık ve Öneriler

Bu araştırmada, örneklemin büyük çoğunluğunu devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin oluşturması, çalışmanın sınırlılıklarından biridir. Bu nedenle, gelecekteki araştırmalarda devlet ve özel okullarda çalışan öğretmen sayısı dengelenerek karşılaştırmalı analizler yapılabilir. Ayrıca toplanan verilerin kesitsel olması çalışmanın sınırlılıkları arasında yer almaktadır. Dolayısıyla yapılacak çalışmalarda boylamsal nitelikte verilerin toplanması önerilebilir. Diğer taraftan ilgili çalışmada mesleki doyum ile mesleğe bağlılık arasındaki ilişkide öz yeterlik inancının aracı rolü incelenmiştir. Bundan sonraki çalışmalarda öz yeterlik inancının farklı değişkenler arasındaki ilişkide aracı rolü olup olmadığı ele alınabilir. Bununla birlikte mesleki doyum ile mesleğe bağlılık arasındaki ilişkide aracı rolü olabilecek farklı değişkenler kullanılabilir.

5. KAYNAKLAR

Akınaltuğ, E. (2003). *Yöneticilerde iş stresi, iş doyumu ve örgütsel bağlılık arasındaki ilişkinin incelenmesi: TEDAŞ örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

Akkuş, Z. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının özyeterlik inanç düzeylerinin belirlenmesi üzerine bir çalışma. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, *20*(2013), 102–116.

Alıcı, B., & Yalçınkaya, M. (2019). Öğretmenlerin mesleki doyum ve örgütsel bağlılık düzeylerinin iş stresi düzeylerine göre incelenmesi. *Folklor/Edebiyat Dergisi, 25*(97), 252. https://doi.org/10.22559/folklor.939

Aranya, N., & Ferris, K. R. (1984). A reexamination of accountants organizational professional conflict. *The Accounting Review*, *59*, 1–15.

Ashton, P. (1984). Teacher efficacy: A motivational paradigm for effective teacher education. *Journal of Teacher Education, 35*(5), 28-32. https://doi.org/10.1177/002248718403500507

Balay, R. (2000). *Yönetici ve öğretmenlerde örgütsel bağlılık*. Nobel.

Bansal, H. S., Irving, P. G., & Taylor, S. F. (2004). A three component model of customer commitment to service providers. *Journal of the Academy of Marketing Science, 32*(3), 234–250. http://dx.doi.org/10.1177/0092070304263332

Baysal, A. C., & Paksoy, M. (1999). Mesleğe ve örgüte bağlılığın çok yönlü incelenmesinde Meyer-Allen Modeli. *İ. Ü. İşletme Fakültesi Dergisi*, *28*(1), 7-15.

Buluç, B. (2009). Sınıf öğretmenlerinin algılarına göre okul müdürlerinin liderlik stilleri ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 15*(57), 5-34.

Buluç, B., & Demir, S. (2015). İlk ve ortaokul öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları ile iş doyumları arasındaki ilişki. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 16*(1), 289-308.

Bümen, N. T., & Özaydın, T. E. (2013). Adaylıktan göreve öğretmen özyeterliği ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlardaki değişimler. *Eğitim ve Bilim*, *38*(169), 109-125.

Caprara, G.V., Barbaranelli, C., Steca, P., & Malone, P. S. (2006). Teachers' self-efficacy beliefs as determinants of job satisfaction and students' academic achievement: A study at the school level. *Journal of School Psychology, 44*(6), 473–490. https://doi.org/10.1016/j.jsp.2006.09.001

Coladarci, T. (1992). Teachers' sense of efficacy and commitment to teaching. *Journal of Experimental Education*, *60*(4), 323-337. https://doi.org/10.1080/00220973.1992.9943869

Çelik, Y., & Demir, B. (2020). İş görenlerin iş tatmini ve örgütsel bağlılık düzeylerinin performansları üzerindeki etkisinin incelenmesi. *İstanbul Kent Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, 1*(2), 29-49.

Çetin, M. O. (2006). The relationship between job satisfaction, occupational and organizational commitment of academics. *The Journal Of American Academy of Business*, *8*(1), 78-88.

Çolak, İ., & Yorulmaz, Y. İ., & Altınkurt, Y. (2017). Öğretmen Özyeterlik İnancı Ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi, 4*(1), 20–32. https://doi.org/10.21666/muefd.319209

Demirtaş, H. (2010), Dershane öğretmenlerinde örgütsel bağlılık ve iş doyumu. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11*(2), 177-206.

Dertlioğlu, S. (2016). *Eğitim sektörü çalışanlarının örgütsel bağlılıkları ve iş doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Duffy, R. D., & Lent, R.W. (2009). Test of a social cognitive model of work satisfaction in teachers. *Journal of Vocational Behavior, 75*(2), 212-223. https://doi.org/10.1016/j.jvb.2009.06.001

Ettin, F. (2021). Meslek öğretmenlerinde mesleki doyumun yordayıcıları olarak örgütsel bağlılık ve yaratıcılık (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Fauziah, A., Kim, M., Aye, M., Hakizimana, V., & Hur, J. (2021). Impact of the society's perception on teachers' professionalism. *Journal of Education and Learning*, *15*(4), 545-551. https://doi.org/10.11591/edulearn.v15i4.20292

Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). McGraw Hill.

Gençtürk, A. (2008). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin öz yeterlik algıları ve iş doyumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.

Güçlü, N., & Zaman, O. (2011). Alan dışından atanmış rehber öğretmenlerin iş doyumları ile örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişki. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 9*(3), 541–576.

Güngör-Seyhan, H. (2015). Kimya öğretmenlerinin iş doyumları, öz-yeterlik algıları, örgütsel bağlılıkları ve iş streslerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Turkish Journal of Education, 4*(2), 41-60. https://doi.org/10.19128/turje.181114

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J, Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2019). *Multivariate data analysis* (8th ed.). Pearson.

Hayes, A. F. (2018). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach* (2nd ed.). Guilford.

İspir, B., & Yıldız, A. (2023). Relationship between professional attitudes and professional commitment of classroom teachers: The mediating role of teacher self-efficacy belief. *Cukurova University Faculty of Education Journal*, *52*(2), 528-555. https://doi.org/10.14812/cuefd.1215217

Kanbay, A. (2010). *Hemşirelerin iş doyumu ve örgütsel bağlılığı* (Tez No. 247922) [Yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Karataş, S., & Güleş, H. (2010). İlköğretim okulu öğretmenlerinin iş tatmini ile örgütsel bağlılığı arasındaki ilişki. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3*(2), 74-89. https://doi.org/10.12780/UUSBD73

Kırel, Ç. (1999). Esnek çalışma saatleri uygulamalarında cinsiyet, iş tatmini ve iş bağlılığı ilişkisi. *İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi, 28*(2), 115-136.

Kiremit, H. (2006). *Fen bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin biyoloji ile ilgili öz-yeterlik inançlarının karşılaştırılması* (Tez No. 186547) [Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Konan, E. (2018). *Kamu ve özel eğitim kurumlarında çalışan ortaöğretim fen bilimleri öğretmenlerinin iş doyumları ve öz yeterlik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Tez No. 515671) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Kozikoğlu, İ. (2016). *Öğretimin ilk yılı: mesleğin ilk yılındaki öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükler, hizmet öncesi eğitim yeterlikleri ve mesleğe adanmışlıkları* (Tez No. 435302) [Doktora tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Kömürcüoğlu, H. (2003). Belirsizlik ortamında iş tatmini ve işe bağlılık. *İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 5*(1), 1-10.

Kuzgun, Y., Sevim, S. A., & Hamamcı, Z. (1999). Mesleki doyum ölçeğinin geliştirilmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal, 2*(11), 14-18.

Lee, K., Carswell, J., & Allen, N. (2000). A meta-analytic review of occupational commitment: Relations with person-and work-related variables. *Journal of Applied Psychology, 85*(5), 799-811. https://doi.org/10.1037/0021-9010.85.5.799

Leech, N. L., Barrett, K. C., & Morgan, G. A. (2005). *SPSS for intermediate statistics: Use and interpretation* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.

Locke, E. A. (1976). *The nature and cause of job satisfaction*. Rand McNally.

Lok, P., & Crawford, J. (2001). Antecedents of organizational commitment and the mediating role of job satisfaction. *Journal of Managerial Psychology, 16*(8), 594613. http://dx.doi.org/10.1108/EUM0000000006302

Luthans, F., Baack, D., & Taylor, L. (1987). Organizational commitment: Analysis of antecedents. *Human Relations*, *40*(4), 219-239. https://doi.org/10.1177/001872678704000403

Madenoğlu, C., Uysal, Ş., Sarıer, Y., & Banoğlu, K. (2014). Relationships of school principals' ethical leadership and teachers' job satisfaction on teachers' organizational commitment. *Educational Administration: Theory and Practice*, *20*(1), 47–69.

McMillan, J. H., & Schumacher, S. (2010). *Research in education: Evidence-based inquiry* (7th ed.). Pearson.

Meyer, J. P., Allen, N. J., & Smith, C. A. (1993). Commitment to organizations and occupations: Extension and test of a three-component conceptualization. *Journal of Applied Psychology*, *78*, 538-551. https://doi.org/10.1037/0021-9010.78.4.538

Mokhtar, A., Maouloud, V. M., Omowunmi, A. K., & Nordin, M. S. (2023). Teachers' commitment, self-efficacy and job satisfaction as communicated by trained teachers. *Management in Education*, *37*(3), 127-139. https://doi.org/10.1177/08920206211019400

Mugo, E. W., & Guyo, W. (2018). Factors contributing to labour turnover among public secondary school teachers in Kenya: A case of Embu County. *International Journal of Economics, Commerce and Management*, *6*(2), 363-384.

Porter, L.W., Lawler, E., & Hackman, R. (1975). *Behavior in organizations*. Mc Graw Hill Book Comp.

Preacher, K. J., & Hayes, A. F. (2008). Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect efects in multiple mediator models. *Behavior Research Methods, 40*(3), 879–891. https://doi.org/10.3758/BRM.40.3.879

Ratner, B. (2009). The correlation coefficient: Its values range between +1/−1, or do they?. *Journal of Targeting, Measurement and Analysis for Marketing, 17*(2), 139-142. https://doi.org/10.1057/jt.2009.5

Sapancı, M. (2010). *Güzel sanatlar eğitimi öğrencilerinin bilişüstü farkındalık düzeyleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik özyeterlik inançlarının incelenmesi* (Tez No. 263507) [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Shiel, G., & Cartwright, F. (2015), *Analyzing data from a national assessment of educational achievement* (4th ed.). World Bank Group.

Skaalvik, E. M., & Skaalvik, S. (2007). Dimensions of teacher self-efficacy and relations with strain factors, perceived collective teacher efficacy, and teacher burnout. *Journal of Educational Psychology, 99*(3), 611–625. https://doi.org/10.1037/0022-0663.99.3.611

Tak, B., & Çiftçioğlu, B. A. (2009). Üç boyutlu mesleki bağlılık ölçeğinin Türkçe'de güvenilirlik ve geçerliliğinin incelenmesine yönelik bir alan araştırması. *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, *10*(1), 35–54.

Telef, B. B. (2011). *Öz yeterlikleri farklı ergenlerin psikolojik semptomlarının incelenmesi* (Tez No. 286530) [Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Turcan, H. G. (2011). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin öz yeterlik algıları ile iş doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Urhan, S. (2014). *İş tatmini ve örgütsel bağlılık ilişkisi bir alan* araştırması (Tez No. 364684) [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Ünal, A., & Gül, İ. (2020).Öğretmenlerin mesleki bağlılıkları ile iş doyumu, yaşam doyumu ve yaşam anlamı düzeyleri arasındaki ilişki. *The Journal of International Educational Sciences,* 25*,* 89-107, https://doi.org/10.29228/INESJOURNAL.47690

Wettstein, A., Schneider, S., Holtforth, M., & La Marca, R. (2021). Teacher stress: A psychobiological approach to stressful interactions in the classroom. *Frontiers of Education*, 6(681258), 1-6. https://doi.org/10.3389/feduc.2021.681258

Woolfolk, A. E., Rosoff, B., & Hoy, W. K. (1990). Teachers' sense of efficacy and their beliefs about managing students. *Teaching and Teacher Education*, *6*(2), 137-148. https://doi.org/10.1016/0742051X(90)90031-Y

Yurtseven, N., & Dulay, S. (2022). Career adaptability and academic motivation as predictors of student teachers' attitudes towards the profession: A mixed methods study. *Journal of Pedagogical Research, 6*(3), 53-71. https://doi.org/10.33902/JPR.202214428